Цана 15 гр. Przesyłka opłacona ryczałtem

БЕЛАРУСКІ ФРОНТ

НЕЗАЛЕЖНЫ НАРОДНА-РАДЫКАЛЬНЫ ЧАСАПІС

РЭДАКЦЫЯ і АДМІНІСТРАЦЫЯ: Вільня, Вострабрамская 2—11 (Wilno, Ostrobramska 2—11). Адчынена ад 9 да 19 г.

Часапіс выходзіць раз у месяц

Выпіска: на год 2 зал. на паўг. 1 зал. на 3 м-цы 50 гр.

№ 2 (11) Вільня, 5-га лютага 1937 г. Год II.

Ані камунізм, ані фашызм.

Прыгледаючыся ўважна да сяньняшняга жыцьця, мы спасьцерагаем узрастаючае з кожным днём змаганьне двух сьветапаглядаў, двух кірункаў: фашыстоўскага і камуністычнага. Змаганьне гэтае дзеліць увесь сьвет на дзьве часьці, якія варожа выступаюць проціў сябе, хватаючыся нават за аружжа. Прыкладам гэтага ёсьць Гішпанія. Трэба прызнаць, што небясьпека пашырэньня гэтага змаганьня на іншыя краі (Бэльгія, Францыя і др.) нарастае з кожным днём.

Камунізм і фашызм—гэта ёсьць ня толькі палітычныя, але і грамадзкія кірункі, якія імкнуцца да зрэфармаваньня дагэтуляшняга грамадзкага жыцьця ў яго найглыбейшых асновах і дзеля гэтага выклікаюць такое вялікае зацікаўленьне ў усіх думаючых адзінак. Ніводзен думаючы і дзейны чалавек ня можа прайсьці роўнадушна каля гэтых двух кірункаў.

Мэты камунізму ведамы: пры помачы дыктатуры камуністычнай партыі дайсьці да магчымай роўнасьці грамадзян, да зьнішчэньня падзелу грамадзянства на клясы, да скасаваньня прыватнай уласнасьці, да зьнясеньня рэлігіі і ўсякага культу, да завядзеньня новага, безклясавага, пралетарскага грамадзянства. У гэтым грамадзянстве і вытворчасьць і спажываньне было-б абапёрта на супольных, камуністычных асновах.

А *мэты фашызму* такія: не касаваць клясаў і прыватнай уласнасьці, але ўзяць пад дзяржаўную кантролю прылады вытворчасьці (капітал) і абапёрці грамадзкі лад на салідарызьме клясаў, з тым, каб усе клясы былі салідарны ў агульна-нацыянальных справах. Дабро нацыі для фашыстаў — гэта найвышэйшая мэта. Дзеля гэтага яны проціў барацьбы клясаў, якая аслабляе народ. Да сваіх мэтаў яны ідуць пры помачы дыктатуры фаш. партыі.

Як бачым, рожніцы паміж камунізмам і фашызмам аграмадны. Фашызм нацыяналістычны, а камунізм інтэрнацыянальны; фашызм прызнае прыватную ўласнасьць, а камунізм у апошніх сваіх мэтах яе касуе; фашызм стаіць за салідарнасьць усіх клясаў у працы для агульнага дабра нацыі, а камунізм стаіць на грунце змаганьня кляс, з тым, каб зьнішчыць усе клясы і абярнуць усіх у пралетарыят і гэтым стварыць адну пралетарскую клясу.

Ёсьць пашыраны пагляд, што наш народ знаходзіцца пад уплывам камунізму і хоча яго. Аднак гэтакі пагляд ня зусім адказвае сапраўднасьці, бо камунізму, як формы жыцьця, у нас мала хто хоча. Імкненьні шырокіх народных масаў ня ідуць у кірунку камунізму, г. зн. супольнасьці маемасьці, вытворчасьці і спажыцьця, але ў кірунку здабыцьця *ўласнага* варштату працы (напр. кавалка зямлі), які мог-бы забясьпечыць існаваньне. Гэта ёсьць найбольшым ідэалам нашага працоўнага сялянства. А што датыча камунізму, дык калі некаторыя і жадаюць яго, то жадаюць як меншага зла, як выхаду з цяперашняга цяжкога палажэньня. Каб праканацца ў гэтым, мы разгледзім яшчэ прычыны, якія вядуць нашае сялянства да камуністычнае ар'ентацыі. *Прычыны* пашырэньня ў нас г. зв. палітычнага камунізму такія: 1) эканамічная бяда, беззямельле, безрабоцьце, цесната на вёсцы, немагчымасьць эміграцыі ў гарады і заграніцу, вялікія падаткі і інш. цяжары; 2) адносіны да беларусаў паліцыі, адміністрацыйных, школьных і самаўрадавых уладаў; 3) даўнейшая і цяперашняя польская палітыка, якая не забесьпячае беларускіх нац. жаданьняў. Прычыны, як бачым, „не камуністычныя", а зусім іншага характару. Рэзультаты ведамы — і яны проста незразумелы: большасьць нашага сялянства ар'ентуецца на камуністычны ўсход, *ня хочучы* камунізму... Значыць, яны шукаюць камунізму *з бяды*, а гэта зусім ня тое, што камунізм ідэйны. Для ўсіх ясна, што каб даць нашаму народу лепшы быт, дык гэты „бядовы" камунізм згінуў-бы сам сабою...

Каб памагчы бядзе, некаторыя беларусы, якія маюць засьцярогі да камунізму, пачалі ар'ентавацца на фашызм, чакаючы адтуль выбаўленьня. Але нам здаецца, што гэта надзея ня мае пад сабою рэальнага грунту, аб чым мы ўжо пісалі ў 9-ым н-ры нашага часапісу. Урэшце засьцярогі да фашызму і агітацыя супроць яго ў бел. народзе настолькі вялікія, што няма ніякай надзеі ані страху, каб ён скора прывіўся.

Што другое камунізм, ён мае яшчэ дагэтуль нейкую вялікую прыцягваючую сілу. Тады калі на Захадзе і на ўсім сьвеце камунізм з наступаючых пазыцыяў пераходзіць на абаронныя, ў нас дзеецца наадварот: камунізм у сваім наступе здабывае штораз новыя пазыцыі, так, як гэта было год таму ў Гішпаніі і Францыі, дзе „людовыя" фронты дайшлі да ўлады... Там наступ камунізму выклікаў рэакцыю ў форме фашызму, і пачалася страшэнная барацьба паміж гэтымі двама кірункамі...

Беларускі народ апынуўся паміж двама вялікімі блёкамі: камуністычным і фашыстоўскім, якія рыхтуюцца да апошняга рашучага бою. У гэтай важнай гістарычнай часіне кожны сьведамы беларус сілай абставін пастаўлены перад важным пытаньнем: з *кімісьці*—з фашызмам ці з камунізмам? Некаторыя кажуць здэцыдавана: з фашызмам, а некаторыя кажуць: з камунізмам. Мы-ж дзяржымся іншай тактыкі і іншага кірунку: *мы заяўляем, што ў імя дабра Беларускага народу ня пойдзем ані за фашызмам, ані за камунізмам!*

Чаму мы гэтак робім?

Бо як адзін так і другі кірунак не нясе Бел. народу незалежнасьці і сувэрэннасьці, але нясе яму залежнасьць і палітычную і эканамічную.

Як адзін так і другі кірунак імкнецца да фізычнага і духовага нішчэньня Бел. народу.

Як адзін так і другі кірунак нясе няволю, перад якою гаснуць усе даўнейшыя няволі. А ў няволю мы самахоць ня пойдзем. Стаўшы на грунт незалежнасьці, мы адкідаем залежнасьць і ад камунізму і ад фашызму.

Багаслужэньне папольску у Праваслаунай царкве у Польшчы.

За гэты артыкул, а так-жа за вестку „Голад у Дзісеншчыне" № 8 „Б. Фронту" быў сканфіскаваны. Аднак віл. Акружны Суд канфіскаты не пацьвярдзіў і гэтым даў нам магчымасьць надрукаваць гэты артыкул, а так-жа зацемку аб голадзе ў Дзісеншчыне, якую зьмяшчаем ніжэй. Але хто нам верне страты за няслушную канфіскату? Рэд.

Сёлета Сынод праваслаўнай аўтакефальнай царквы ў Польшчы апрабаваў пераклад праваслаўных багаслужэбных кнігаў з царкоўнаславянскага на польскі язык, а ўсьлед за гэтым, як падаюць газэты, ў некаторых праваслаўных царквах ужо пачалося багаслужэньне папольску. Пагражала-б гэта магчымасьцю шырокага ўвядзеньня польскае мовы ў праваслаўных царквах сьпярша ў вялікшых местах, а потым масава на тэрыторыі, заселенай беларусамі і ўкраінцамі

Чым аб'ясьняецца гэты дзіўны факт, што вышэйшыя праваслаўныя духоўныя ўлады з гэткай лёгкасьцю згадзіліся замяніць панаваўшы ў праваслаўнай царкве ад больш як тысячы гадоў царк.-славянскі язык языком польскім, тым больш, што ня чутно неяк было, каб праваслаўнае насельніцтва Польшчы гэтага жадала?

Паважных афіцыяльных матываў гэтага надта рызыкоўнага шагу, наколькі нам ведама, духоўныя ўлады не падалі і аб іх можна толькі дадумвацца. Справа гэта, аднак, знайшла ўжо водгукі ў прэсе і некаторыя выснаўкі можна ўжо зрабіць.

Ведамы на віленскім грунце з сваіх асымілятарскіх імкненьняў адносна беларусаў польскі журналіст Мацкевіч (Cat) у газ. „Слово", спыняючыся над гэтай справай, наўперад сьцьвярджае, што сучасная праваслаўная царква, сьвяшчэньнікі і ў першую чаргу архірэі, каторыя ўцяклі ад бальшавікоў, зьяўляюцца ўльтра-лёяльнымі ў адносінах да польскай ўлады. Ім нічога больш не астаецца, як трымацца палітыкі польскага ўраду, польскіх установаў, што яны і робяць. Дзеля таго Cat, выказваючыся ў прынцыпе супроць замены царк. слав. языка польскім і прыймаючы пад увагу ўспомнены стан праваслаўнага духавенства, сьцьвярджае, што галоўная адказнасьць за гэтую „рэформу" ляжыць на плячах польскай бюракратычнай рэлігійнай палітыкі, каторая імкнецца гэткім спосабам прышчапіць польскі патрыётызм праваслаўнаму насельніцтву.

Фактам ведамым ёсьць, што праваслаўная царква ў Польшчы пeражывае глыбокі крызыс і сьмела можна сказаць, што яна трымаецца сяньня больш сваей традыцыяй, чымся апекай ейных пастыраў. Вышэйшыя прав. духоўныя ўлады і за нямногімі вынятками ніжэйшыя, ў нас адарваліся ад беларускай праваслаўнай масы і зьяўляюцца для яе чужымі нацыянальна і рабілі ўсё, каб гэту прорву паміж сабою і народам не засыпаць, а пашырыць. Найсправядлівейшыя дамаганьні прав. беларускага насельніцтва, каторыя мелі на ўвеце ўзмацненьне царквы і паглыбленьне веры, ігнаруюцца дагэтуль. У рэзультаце пачалі шырыцца розныя сэкты і бязвер'е. Апошняе да таго-ж мела і мае моцнага саюзьніка ў бальшавіцкай антырэлігійнай прапагандзе, якая з асаблівай энэргіяй сеіцца і не знаходзіць у праваслаўным жыхарстве ніякага проціўдзеяньня. На гэткім сумным фоне думка Cat'а, што польская рэл. палітыка магла-б спрабаваць прышчапіць праваслаўным беларусам з помаччу царквы польскі патрыятызм (мы разумеем пад гэтым палянізацыю правасл. беларусаў)—запраўды мела-б некаторыя асновы. Але гэта толькі на першы пагляд і пад варункам ігнараваньня сапраўднага палажэньня рэчаў. Сяньня можна сьмела сказаць, што праваслаўных беларусаў у сваей масе нішто і ніколі ўжо ня можа здэнацыяналізаваць. У гэтым можна быць пэўным. І якраз гэтага мамэнту беларусы найменш баяцца. Акцыя ўвядзеньня польскага языка ў багаслужэньне, з гледзішча правасл. беларусаў, хавае ў сабе іншую небясьпеку — яна пагражае існаваньню і чысьціні праваслаўнае веры наагул.

Увядзеньне польскага языка ў царкоўнае багаслужэньне падарве аўторытэт праваслаўнае

Новы працэс трацкістаў у Маскве.

Яшчэ не пасьпелі людзі забыцца аб растреле 16 трацкістаў, абвінавачаных у прыналежнасьці да „Трацкісцка Зіноўеўскага цэнтру“, як у Маскве быў наладжаны 23-30. I. г. г. новы вялікі працэс трацкістаў, якія быццам сарганізавалі побач з даўнейшым цэнтрам яшчэ г. зв. „Роўналеглы Цэнтр“, каб праводзіць тэрор, сабатаж і наагул падрыўную работу ў Саветах. На лаве абвінавачаных заселі: Радэк (Собэльсон), Сакольнікаў (Брылянт), Пятакоў, Серабракоў, Муралаў, Ліфшыц і іншыя, ўсяго 17 чалавек, з іх 6 жыдоў. Зацікаўленьне судом было вялікае; даволі сказаць, што на судзе знаходзілася каля 40 загранічных карэспандэнтаў, прыходзілі два амбасадары: —Францыі і Злуч. Штатаў П. Амэрыкі, а так-жа кіраўнік прэсавага бюро нямецкага пасольства. Прысутныя вярхі камуністычнай партыі, выш. урадаўцы, пісьменьнікі і г. д. Старшынстваваў на судзе Ульрых (латыш), абвінавачваў: пракурор Вышынскі (паляк).

Паводле акту абвінавачаньня „Роўналеглы Цэнтр“ арганізаваў дывэрсыйныя і тэрорыстычныя групы, якія займаліся сабатажам і шкодніцтвам на чыгунках і фабрыках, асабліва ў ваенным промысьле. Гэтыя групы на падставе інструкцыяў Троцкага і „Роўналеглага Цэнтру“ праводзілі так-жа шпіёнскую работу на карысьць другіх дзяржаў. Мэтай «Р. Цэнтру» было аслабленьне ваеннай сілы Саветаў і прыгатаўленьне нападу на яго і ў рэзультаце падзел СССР. Апроч гэтага „Р. Цэнтр“ меў на мэце скінуць савецкую ўладу, завесьці капіталізм і ўладу буржуазіі ў СССР.

Як бачым, абвінавачаньні цяжкія. Матар'ялы да гэтага абвінавачаньня зьбіралі быццам вельмі доўга, ня гледзячы на ніякія перашкоды. Газэты пішуць, што найважнейшыя доказы віны Радка і Пятакова былі ўкрадзены пару месяцаў таму ў Парыжы з архіву Троцкага.

Гэты працэс пачалі рыхтаваць зараз пасьля працэсу „Трацкісцка-Зіноўеўскага Цэнтру“, які адбыўся ў жніўні мін. году. Ужо тады быццам выкрылі існаваньне „Р. Цэнтру“, толькі начальнік ГПУ тав. Ягода ня ўмеў сабраць матар'ялу да абвінавачаньня і дзеля гэтага змушаны быў падацца ў адстаўку, а на яго месца Сталін назначыў свайго гадунца і прыяцеля—Ежова. Яму ўдалося выкрыць новую змову ў самых вярхох сав. жыцьця. Усе абвінавачаныя займалі ў Саветах высокія і адказныя становішчы: Пятакоў—гэта ня толькі найбліжэйшы супрацоўнік Леніна, але і самога Сталіна (быў дырэктарам дзярж. банку і заступнікам камісара цяжкога промыслу ўжо ў эпоку Сталіна); Радэк разам з Пятаковым і Сакольнікавым належаў да канст. камісіі, якая пад павадырствам Сталіна апрацавала новую сав. канстытуцыю; Ліфшыц быў заступнікам Кагановіча. І ўсе гэтыя людзі абвінавачаны ў здрадніцтве, шпіёнстве і нават у змове на жыцьцё Сталіна!

Яшчэ болей дзіўнымі паказуцца нам адносіны ў Саветах, калі мы прасьледзім, што піша аб гэтых людзях сав. прэса. І так „Праўда“ (з 21. I. г. г.) падае, што „ў Троцкага, Пятакова, Радка і Сакольнікава бачым такую самую шалёную ненавісьць да сацыялізму, як і ў павадыроў нямец. фашызму... Трацкісты паставілі сабе на мэце адабраць ад працоўных сав. краю ўсе іх здабыткі і аддаць фабрыкі капіталістам“.

„Известия“ ў арт. „Праклятыя здраднікі бацькаўшчыны“ пішуць, што абвінавачаныя горшыя за фашыстаў, бо „гэтыя трацкісцкія праступнікі, паводле ўказак Троцкага і Гестапо стараліся падарваць сілы сацыялістычнай абароны, займаліся шпіёнствам і выконывалі дывэрсыйныя акты“. А газэта „За Індустрыялізацию“ (21. I) піша яшчэ вастрэй: „Здраднікі Пятакоў, Радэк, Муралаў і іншая трацкістаўская сволач памагалі заграгнічным нападнікам, каб яны маглі здабыць савецкую краіну... Трацкістаўскія сабакі хацелі адбудаваць капіталістычную катаргу“...

І гэтак ва ўсей сав. прэсе і праз радіо. Болей вострых слоў мы ня хочам паўтараць; чытаючы і слухаючы гэтыя рэчы проста ня хочацца верыць, каб усе тыя абвінавачаньні былі праўдзівы.

Але дзіўней тое, што абвінавачаныя прызналіся ў сваіх праступках. Такі напр. Радэк прызнаўся, што вінаваты ва ўсім, што было ў акце абвінавачаньня ды яшчэ „высыпаў“ іншых... І так, ён казаў, што пасьля забойства Кірава сябры «Р. Цэнтру» зразумелі, што пры помачы індывідуальнага тэрору яны не дойдуць да пажаданых мэт і дзеля гэтага Бухарын, які стаяў на чале тэрорыстычнай групы, пастанавіў пашырыць тэрор і сабатаж. Гэтак сама думаў і ён, Радэк. Заграсічная палітыка апіралася на дырэктывах Троцкага, каторы плянаваў так: прыход да ўлады гітлерызму ў Нямеччыне і варожасьць Японіі давядзе да вайны з Саветамі, ў якой яны будуць пабіты. Дзеля гэтага, што мае стацца, няхай станецца хутчэй — і Троцкі данёс Радку, што навязаў кантакт з дзяржавай на Дал. Усходзе і з дзяржавай у сярэдняй Эўропе, якім абяцаны тэрыторыяльныя ўступкі. Аб гэтым ведалі Сакольнікаў, Путна, Пятакоў і нават Тугачэўскі...

Гэтакім парадкам гатовіцца новы працэс. Арыштаваны ўжо Рыкаў, б. старшыня сав. ураду пасьля сьмерці Леніна, Бухарын, аўтар „Камуністычнага лемантара“ і рэдактар „Праўды“; Ракоўскі, Угланаў, Путна, а так-жа сем'і ўсіх падсудных у апошнім працэсе.

Прысуд ведамы: 13 асуджана на кару сьмерці, у гэтым ліку Пятакова і Серабракова; а Радка, Сакольнікава і Арнольда на 10 гадоў турмы, Строілава на 8 г. Зварочвае ўвагу факт, што ані Радэк, ані Сакольнікаў, проціў якіх найболей было закідаў, не асуджаны на сьмерць. Просьба аб памілаваньні была адкінута і ўсіх 13 чалавек растралялі.

А цяпер пытаньне, якія прычыны маглі выклікаць такія працэсы ў Саветах?

Даць адказ на гэтае пытаньне даволі трудна, бо мы ня ведаем добра палітычных ходаў Масквы. А яны ёсьць, ды яшчэ крутыя і глыбокія... Даволі ўспомніць аб нашых грамадаўцах і змаганцах, якіх прыцягнулі ў Саветы; спатыка генэраламі бяз арміі.

царквы аканчальна. Калі-б ужо нічога супроць гэтага ня ўдалося зрабіць, праваслаўныя беларусы перастануць хадзіць у царкву. Адчыніцца значна шырэйшае поле для бязбожніцтва і сэктанцтва. Гэта агульная заўвага. Але апрача таго праваслаўныя беларусы ня могуць пагадзіцца з увядзеньнем польскага языка ў багаслужэньне яшчэ і з наступных прычынаў:

а) З гледзішча гістарычнага. Царкоўна-слав. язык ад тысячы гадоў ужываецца ў царкве на Беларусі. Язык гэты ня ёсьць якойсь „уласнасьцю“ скажам расейцаў, а калі ўжо аб гэта ідзе, дык беларусы і ўкраінцы маюць да яго значна больш правоў, чымся расейцы, бо-ж з Беларусі і Украіны ён шырыўся на Усход, аж аканчальна ўвайшоў у расейскую царкву. Амаль да канца панаваньня Кацярыны II у Расеі існаваў нават закон, што на вышэйшыя архірэйскія становішчы ня можна было вызначаць расейцаў, а толькі беларусаў або ўкраінцаў, бо яны толькі ведалі чысьціню веры і правільна тлумачылі царкоўна-слав. багаслужэбныя кнігі. Праваслаўныя беларусы і цяпер не дамагаюцца скасаваньня царк.-сл. языка і замены яго, нават беларускім. Прав. беларусы дамагаюцца затое пропаведзяў, бел. правасл. літэратуры, навучаньня дзяцей у школах пабеларуску, беларускіх сьвяшчэньнікаў, дзелаводзтва пабеларуску і г. д.

b) З гледзішча дагматычнага Які-б ня быў добры пераклад, ён усё-ж ня можа аддаць дакладна арыгіналу. Тым-больш цяжка зрабіць пераклад з мовы няжывой, як царк.-слав., каторая мае свае асаблівыя звароты. Гэтыя недакладнасьці перакладу могуць зацямняць і зьмяняць асновы веры, ня кажучы ўжо аб тым, што пераложаныя словы папольску часам ёсьць недарэчнымі і сьмешнымі (напр. славянскае „многіе лета“ пераложаны папольску — „długie lata, długie lata“).

c) З гледзішча прынцыповага. На замену ад вякоў ужыванага царк. славянскага языка на іншы, ды яшчэ не беларускі, без асноваў да гэтага, прав. беларусы згадзіцца ня могуць. Ды чаму гэта мае быць язык польскі? Ці толькі таму, што часьць прав. беларусаў жыве ў Польшчы? Але тады, лёгічна, трэба было-б, каб, скажам, у Літве прав. беларусы маліліся палітоўску, ў Латвіі—палатышску і г. д. Тасаваньне гэткага прынцыпу давяло-б да абсурду.

Пералічаных прычынаў аж надта хопіць, каб гэтую новую, запраўды нячуваную, акцыю вышэйшых духоўных уладаў праваслаўныя беларусы ацанілі належна.

М. Ш.

Агляд польскага палітычнага жыцьця.

Польскае палітычнае жыцьцё для беларускага грамадзянства мала ведамае. Найболей гаворыцца аб санацыі, эндэцыі і камуністах—і на гэтым знаёмасьць польскага паліт. жыцьця найчасьцей кончыцца. А тымчасам беларусы павінны добра ар'ентавацца як у сусьветнай палітыцы, так і польскай. На нашу вёску насылаюць многа газэт і агітатараў, якія туманяць народ і зьбіваюць яго з правільнага шляху. Дзеля гэтага, карыстаючыся з вестак, якія падала польская прэса аб паліт. жыцьці ў Польшчы, мы апрацавалі гэты агляд польскага паліт. жыцьця і падаём яго да ведама нашага грамадзянства.

Агляд наш мы падзялілі на тры часткі, паводле таго як дзеляцца паліт. партыі: лявіцу, цэнтр і правіцу.

I. Лявіца.

Да лявіцы належаць: Камуністычная Партыя Польшчы (КПП), Польск. Партыя Сацыялістычная (ППС), „Związek Związków Zawodowych“ (ZZZ) і ўсе да іх прыбудоўкі.

Кам. Партыя Польшчы ёсьць партыяй нелегальнай і працуе падзямельна. У склад яе ўваходзяць і падлягаюць яе кіраўніцтву Камун. Партыя Зах. Беларусі (КПЗБ) і Кам. Партыя Зах. Украіны (КПЗУ). Дзеля таго што камуністы ў сваіх арганізацыях не прызнаюць нацыянальных асноў, а толькі дзяржаўныя (або тэрыторыяльныя), затым як КПЗБ так і КПЗУ знаходзяцца ў поўнай залежнасьці ад КПП, хоць маюць свае аддзельныя цэнтр. камітэты. Легальнай прэсы камуністы ня маюць, яны пашыраюць свае думкі або пры помачы закансьпіраванай прэсы, або проста нелегальнай, якую раскідаюць па гарадох і сёлах. Трэба прызнаць, што кам. арганізацыя сільная, мае шмат фінансавых магчымасьцяў і хоць праточаная наскрозь правакатарамі, мае вялікія ўплывы. У апошніх часох, пры разбудове г. зв. людовых фронтаў, іхнія ўплывы яшчэ болей узрасьлі: можна сказаць, што большая часьць польскага работніцтва чуе сымпатыю да „людовага“ фронту.

Польская Партыя Сац. перажывае ў апошнія часы глыбокі крызыс. З аднаго боку яна зьвязана з пілсудчыкамі (ў 1926 г. яна паддзяржала пераварот Пілсудскага), а з другога боку — заключыла пакт ненападаньня з камуністамі. Яе орган „Robotnik“ цяпер друкуецца ў вялікай колькасьці экзэмпляраў і пашыраецца нават на бел. землях. Аднак уплывы ППС цяпер невялікія: левае крыло адыходзіць да камунізму, а правае да нацыяналізму. Павадыры ППС: Недзялкоўскі, Чапінскі, Жулаўскі і інш. могуць астацца генэраламі бяз арміі. Гэтак зв. маладыя сацыялісты (Барліцкі, Дюбуа) рэдагуюць „Dziennik Popularny“, які выразна спрыяе „людоваму“ фронту. Яны маюць больш ўплыў на работніцкія масы, чым тыя з „Работніка“. У апошнім часе выйшла яшчэ адна газэта ППС „Walka Ludu“. Да ППС належыць TUR (T-wo Uniwersytetów Robotniczych). У сувязі з апошнім працэсам трацкістаў, адносіны ППС да камуністаў сталі болей крытычны.

Ад уласьцівай ППС трэба адрожніць яшчэ ППС—Frakcja Rewolucyjna, якая зблізана да санацыі. На чале гэтай групы стаіць Морачэўскі, які мае ўплывы ў ZZZ (Związek Związków Zawodowych). Трэба адзначыць, што ZZZ, хоць стараецца быць левым і радыкальным, уплываў вялікіх ня мае. Праз яго польская лявіца стыкаецца з санацыяй.

II. Цэнтр.

Да цэнтровых груп належаць: партыі „хлопскія“, санацыя ўсялякай масьці і гэтак зв. „Фронт Морж“.

Спасярод *„хлопскіх“* груп найбольшай ёсьць „Stronnictwo Ludowe“ на чале з Ратаём, Тугутам і ўцёкшым з граніц Польшчы Вітасам. Органам гэтай групы ёсьць „Zielony Sztandar“. Група ня ёсьць суцэльная і адналітая, бо зложаная з трох даўнейшых партыяў: Piasta, Wyzwolenia і Str. Chłopskiego—і дзеля гэтага ў сваіх арганізацыйных асновах моцна патрэскаўшы. Ад „Str. Lud.“ адыйшоў цэлы рад асоб, якія прысталі да санацыі і былі названы вельмі ўдатным прозьвішчам „Kadzichłopy“ (ад зьезду „Kadry Działaczy Chłopskich“, які адбыўся ў мін. годзе). Кадзіхлопы пакуль што безработныя і чакаюць, пакуль палк. Коц апрацуе прагр ыму і арг. статут новай урадавай партыі, каб у яе ўліцца і пачаць агітацыйную работу.

Да польскіх сялянскіх арганізацыяў належаць так-жа: „Związek Młodzieży Wiejskiej“, „Związek Młodej Wsi“ (Siew), „Wici“ і іншыя. Адны з іх цягнуць улева — да марксызму (сацыялізму і камунізму) і да „людовага“ фронту, а другія—да санацыі і нацыяналізму.

Санацыя, як арганізацыя, цяпер ня існуе. Гэтак назвалі сябе пілсудчыкі, якія хацелі аздаравіць паліт. жыцьцё ў Польшчы. Творачы Бэ-Бэ яны ня мелі ніякай ідэолёгіі, апроч пашаны для асобы марш. Пілсудскага. За жыцьця маршалка санацыя была сцэмэнтавана яго воляй, а па сьмерці разляцелася на дробныя часткі, з якіх была зложана. Адны пайшлі ўлева аж да „людовага“ фронту ўключна, другія ўправа—да эндэцыі і фашызму (часьць кансэрватыстаў), а трэція твораць найболей уплывовую сяньня санацыйную групу „Związek Naprawy Rzeczpospolitej“, або г. зв. Направу. Гэтая група імкнецца ўсімі сіламі да таго, каб побач з вайсковымі

На беларускім грунце.

(Агляд беларускага жыцьця).

Голад у Дзісеншчыне.

Ужо цэлы рад гадоў дзеля неўраджаю Дзісеншчына і суседняя Браслаўшчына цярпіць голад. Сёлета гэты голад большы, чым у прошлыя гады. Сяляне месцамі не засеялі нават жыта, бо ня мелі насеньня. Помачы аднак сёлета менш, чым у прошлыя гады. Урад зьвярнуў увагу болей на безработных гораду і праводзіць для іх зімовую помач. Трэба, каб беларускія арганізацыі выступілі перад урадам з жаданьнем помачы для галадаючай Дзісеншчыны і часткі Браслаўшчыны. Найболей адпаведнай для гэтага арганізацыяй зьяўляецца Бел. Нац. Камітэт.

Апонім часам газэты пісалі, што голадам загрожана і Пастаўшчына.

Закрыцьцё БІГ і К і ТБШ.

Як ведама, пасьля спыненьня дзейнасьці БІГ і К і ТБШ урады гэтых арганізацыяў падалі рэкурсы да вілен. ваяводы з просьбай адмяніць пастанову віл. старасты аб спыненьні гэтых двух бел. арганізацыяў. Аднак віл. ваявода пастановай з дня 20. І. г. г. адкінуў рэкурсы, а пастановай з 22. І. абедзьве арганізацыі закрыў. Гэтак перастаюць існаваць дзьве найбольшыя і найстарэйшыя бел. культурна - прасьветныя арганізацыі.

У сувязі з апошнімі падзеямі на віл. грунце (рэвізіямі і інш. рэпрэсіямі), варшаўскі „Dzien. Popularny“ (з дн. 6. І. г. г.) піша, што рэвізіі, якія былі зроблены ў бел. арганізацыях у Вільні, былі выклїканы мэмор'ялам, паданым гэтымі арганізацыямі ў міністэрства Асьветы ў справе бел. школьніцтва.

Аўтарскі вечар паэткі Н. Арсеньневай.

Дня 17. студня сёлета Беларускі Студэнцкі Саюз і Таварыства Прыяцеляў Беларусаведы пры УСБ у Вільні наладзілі скромнае, але сардэчнае прывітаньне пясьняркі Натальлі Арсеньневай, якая жыве далёка за межамі нашага краю, на Памор'і.

Пясьнярка прыехала ў Вільню, каб аведаць сваю матку і набраць больш сілы, матываў, разгону да далейшае свае паэтыцкае творчасьці. Беларуская моладзь, а прадусім студэнты, даведаўшыся аб прыезьдзе Н. Арсеньневай ў Вільню, пастанавілі належна ўшанаваць выдатную пясьнярку. У залю пры Завальнай 1, прыстроеную нацыянальнымі бел.-чырвона-белымі сьцягамі а гадз. 17 зышлося шмат, каля 120 асоб, беларускага грамадзянства і студэнцкае моладзі. Настрой паважны. Уступнае слова і гарачае прывітаньне для паэткі ад імя БСС і ТБ сказаў студ. М. Шчорс, пасьля др. Ст. Станкевіч выступіў з рэфэратам, характэрызуючы творчасьць паэткі. Дакладчык выказаў глыбіню, вобразнасьць, настраёвасьць і мастацкасьць многалікіх вершаў Арсеньневай.

Па рэфэраце др. Станкевіча сама пясьнярка прачытала каля 16 дасюль недрукаваных вершаў. Бурлівыя воплескі дый кветкі ад беларускай моладзі былі скромнай нагародай за сапраўдныя кветкі беларускай паэзіі.

Нажаль, трэба сьцьвердзіць няўмеласьць сарганізаваньня вечару з боку тэхнічнага. Адчувалася патрэба дэклямацыяў болей вершаў Арсеньневай, апрача самой пясьняркі, дый выступленьня беларускай песьні. Пясьнярку песьняй вітаюць.

Спадзяёмся, што ў будучыні з гэтае прычыны ня трэба будзе ставіць закідаў.

Пасьля аўтарскага вечару адбылося скромнае прыняцьце паэткі ў зачыненым гуртку прадстаўнікоў беларускай моладзі так студэнцкай як і старэйшай у памешканьні гр. Э. Будзькі.

Не даюць дазволу на новую газэту

Пасьля спыненьня „Бел. Крыніцы“ была пададзена заява ў віл. старасты аб выхадзе „Народнай Крыніцы“, але старасьва гэтай заявы не прыняло да ведама. Тады была пададзена заява на „Народнае Веча“, але і на гэту заяву паступіў адказ адмоўны. Апошнім часам была пададзена ізноў заява на „Сялянскую газэту“, але і гэта заява ня была прынята да ведама...

Юбілейны нумар „Шляху Моладзі“

У студні г. г. выйшаў соты нумар „Шл. Моладзі“ ў павялічаным фармаце і аб'ёме. Трэба прызнаць, што рэдакцыя на юбілей пастаралася. Зьмест багаты і разнаякі, ўложаны жыва і ўмела. Паміж аўтарамі зьмешчаных твораў знаходзім М. Машару, М. Танка, Арсеньневу і шмат іншых яшчэ малаведамых паэтаў і пісьменьнікаў. Ёсьць так-жа адказ на наш артыкул „Мэты паэзіі“, надрукаваны ў прошлым н-ры „Бел. Фронту“. Нажаль, М. Танк не хацеў „з пэўных прычын“ ўваходзіць у дыскусію аб мэтах паэзіі, а толькі даў плыўкі і павярхоўны адказ на некаторыя тэзы нашага артыкулу. А шкода, бо калі-б Танк напісаў аб мэтах паэзіі, ягоны артыкул быў-бы болей вартасным. Патаньне: ці паэт мае пісаць на загаданыя тэмы, ці вольныя—ёсьць заўсёды вельмі жыцьцёвым і вымагае вырашэньня. Мы стаім на становішчы свабоды паэтыцкай творчасьці, якая павінна быць незалежнай ад пануючых паліт. кірункаў, бо інакш паэзія робіцца казённай. У дыскусіі аб мэтах паэзіі ўзяў голас і Машара ў вершы „Адказ на пісьмо ад Апалона“, у каторым вельмі крытычна аднёсься да Танкавага пісьма ад Апалона («але зярняткі, што мы сеем, ня ў „капшукох“ пачнуць усхадзіць“) і ў канцы аб гэтым пісьме так піша:

> І ліст твой крыўдзіць нас
> о божа,
> Нас, верных слуг пявучых
> слоў.
> (Ці сярод моладзі ты можа
> Падпіў — і ў хмелю пісьмо
> сплёў?)

У гэтым-жа нумары „Ш. М.“ знаходзім яшчэ шмат чаго з паэзіі, хронікі і выдавецкай нівы. Але апроч добрых бакоў нумару, ёсьць і заганы. Уважаем, што найбольшай заганай ёсьць штораз выразьнейшая палітычная «лінія» часапісу, якая не дазваляе рэдакцыі стаць на грунт незалежнай аб'ектыўнасьці. Аб гэтым мы ўжо пісалі ў прошлым н-ры «Б. Фр.», а цяпер спытаемся ў рэдакцыі «Ш. М.», ці ня лепш было-б дзяржацца даўнейшай, выпрабаванай лініі, выключаючай палітыку? Бо калі «Ш. М.» пачне праводзіць палітыку, дык ясна, што бяз „фільства» і ар'ентацыі не абыдзецца (прыклады вельмі блізкія), а гэта можа зрабіць «Ш. М.» партыйным органам, недаступным для іншых. Дык для добра беларускай культуры ўважаем, што як «Калосьсе», так і «Шлях Мол.» павінны быць апалітычны.

«Белпрэс».

Нядаўна паўстала пад гэтакім назовам бел. выдавецкая супалка, якая мае выдаваць бел. газэты і часапісы. Да супалкі пакульшто прыступілі тры зблізаныя да сябе часапісы: „Хр. Думка», «Самапомач» і «Шлях Моладзі». Прычынай паўстаньня супалкі ёсьць вялікія кошты выкупленьня для кожнай газэты г. зв. прамысловага патэнту, які каштуе нармальна 100 зл.

калі з музыкай і прамовамі, а потым зьліквідавалі, так, як цяпер трацкістаў... Закіды ім ставілі падобныя, як і трацкістам.

Нам здаецца, што галоўнай прычынай цяперашняга тэрору ў Саветах ёсьць страх перад Нямеччынай і Японіяй. Гэты страх бачыць ворагаў ўсюды, нават у нутры кам. партыі. Але магчыма і тое, што ў кам. партыі ідзе развал, прыгэтым Сталін баіцца за свае ўплывы і нават жыцьцё. Страх Сталіна перад старымі бальшавікамі, якія хочуць вярнуць утрачаныя ўплывы, загадывае яму пазбывацца тых асоб, якія для яго выдаюцца небясьпечнымі. У кожным прыпадку мы зьяўляемся сьведкамі самапаеданьня бальшавікоў.

„Robotnik“, пішучы аб гэтым працэсе, ставіць справу так: *або* ўсё тое, што закідаецца тварцом бальшавіцкай рэвалюцыі, ёсьць праўдай, *або* ёсьць няпраўдай. *Калі праўда*, дык паўстае пытаньне, як маглі гэтак нізка ўпасьці старыя бальшавікі, таварышы Леніна, змагары за рэвалюцыю? У якім сьвятле прадстаўляецца ўвесь расейскі камунізм? Няўжо там толькі адны прадажнікі, здраднікі і шпіёны, якіх трэба судзіць і караць?

Калі няпраўда, дык у якім сьвятле прадстаўляецца сам Сталін і ўсе цяперашнія павадыры камунізму? У якім сьвятле прадстаўляецца сав. справядлівасьць, сьледзтва і прысуд?

І так дрэнна, і так нядобра. Дзеля гэтага яшчэ раз трэба сьцьвердзіць, што камунізм перажывае вялікі нутраны крызыс.

Г.

дзейнікамі адыгрываць дэцыдуючую ролю ў Польшчы. „Направа“, знаходзячыся ў цэнтры, стараецца навязаць зносіны з левымі санацыйнымі элемэнтамі, якія гуртуюцца каля газ. „Kurjer Poranny“, а так-жа з арг. „Związek Nauczycielstwa Polskiego“ (ZNP), які ў апошнія часы развівае шырокую дзейнасьць. ZNP пачаў выдаваць у Варшаве дзьве газэты: „Dzien. Poranny“ і „Gaz. Wieczorna“ а ў Вільні „Kur. Powszechny“. Паводле польскай прэсы, ZNP здраджае сымпатыі да камунізму, што выявілася між іншым у зьмяшчэньні саветафільскага артыкулу ў часапісе „Płomyk“, рэдагаваным цэнтраляй ZNP і дзеля гэтага гэта група часам завецца фронтам „Płomyka“.

Направа выдае часапісы: „Naród і Państwo“, „Front Robotniczy“, „Zew Sumienia“ і інш. Суцэльнай і адналітай ідэолёгіі Направа ня мае, а датасоўваецца да абставін і асяродка, ў якім працуе.

Ведамая некалі санацыйная *група палкоўнікаў* цяпер ня існуе. Найболей аўторытэтны з іх палк. Славэк адыйшоў ад паліт. жыцьця; палк. Коц ужо каторы час будуе новую проўрадавую партыю і ня можа збудаваць; Прыстар займае становішча маршалка сэнату, а Медзінскі (рэдактар „Gaz. Polskiej“) шукае кантакту з Направай і вайсковымі дзейнікамі, дэцыдуючымі аб паліт. жыцьці ў Польшчы. І, як чуваць, ужо гэты кантакт знайшоў.

Галоўныя павадыры Направы такія: Гражынскі, сьлёнскі ваявода; Шведоўскі, які навязвае лучнасьць Направы з цяжкім фабрычным промыслам („Левіятанам“); Шурыг, які трымае зувязь з ZZZ; Папроцкі, рэдактар "Spraw Narodowościowych“, вельмі ўплывовы чалавек у Варшаве і Сроцкі, які таксама мае вялікія ўплывы. Апроч гэтай „пяцёркі“ ёсьць яшчэ цэлы рад штабовых людзей Направы, якіх тут ня вылічаем.

Да санацыі належыць уся варшаўская г. зв. чырвоная прэса (маючая чырвоныя загалоўкі). Польскія масоны групуюцца каля газэты „Epoka“ і маюць вялікі ўплыў на паліт. і грамадзкае жыцьцё.

Фронт Морж займае незалежнае і апазыцыйнае да ўраду становішча. Свой назоў гэта група атрымала ад мясцовасьці Морж (Morges) у Швайцарыі, дзе ў вільлі Падэрэўскага ў прошлым годзе адбыўся зьезд прымусовых эмігрантаў з Польшчы: Вітаса, Карфантага, ген. Сікорскага, ген. Галлера і інш. Да фронту Морж належаць: Стр. Людовэ (Пяст), польская хадэцыя, прыхільнікі ген. Галлера і інш. Органы: „Odnowa“, „Piast“, „Gaz. Grudziądzka“, „Polonia“. Да іх можна залічыць і „Goniec Warsz.“.

ІІІ. Правіца.

Да польскай правіцы належаць: „Stronnictwo Narodowe“ (эндэцыя) з усімі прыбудоўкамі і кансэрватысты.

Эндэцыя да апошніх часаў была моцнай і непадзельнай. Пару гадоў таму ад яе адкалолася група радыкальнай моладзі, якая заснавала „Organizację Narodowo-Radykalną“ (ONR). Пасьля праследаваньня ўрадам гэтай арганізацыі і закрыцьця яе органу „Sztafeta“, група выяўляе свае пагляды праз варш. газэту „ABC“. Трэба адзначыць, што ONR існуе цяпер ня толькі на варшаўскім грунце, але па іншых мясцох, дзе дагэтуль панавала непадзельна эндэцыя. Зблізанай да ONR ёсьць група „Falanga“, якая выдае пад гэтакім назовам часапіс, а так-жа газэту „Jutro“.

Галоўныя органы эндэцыі: „Warsz. Dziennik Narodowy“, „Kur. Warszawski“, „Dziennik Wileński“, „Zorza“ і інш. Да эндэцкага кірунку залічаюць так-жа газэты і часапісы польскага клеру, як „Mały Dziennik“, „Tygodnik Katolicki—Nasz Przyjaciel“ і інш.

Кансэрватысты дзеляцца на два кірункі: нацыяналістычны і лібэральны. Да першай групы належаць вялікія абшарнікі, як графы: Тышкевіч, Рачынскі, Тарноўскі, князь Сапега і інш. Гэтая група выдае ў Вільні „Słowo“, рэдактарам якога ёсьць ведамы з сваей ненавісьці да бел. адраджэньня Ст. Мацкевіч, які піша пад псэўдонімам „Cat“ (Кэт). Гэтая група варожа адносіцца да „Направы“, а прыхільна да эндэцыі. Да гэтай групы трэба залічыць арганізацыю кансэрватыўнай моладзі, якая гуртуецца каля газэты „Bunt Młodych“.

На чале лібэральнай групы стаіць князь Януш Радзівіл. Гэта група зьвязана моцна з капіталам і арганізацыяй цяжкога промыслу „Левіятанам“, а праз яго з таёмнай і сусьветнай сілай капіталу. Органам „Левіятана“ ёсьць „Kurjer Polski“. Гэтая група прыхільна адносіцца да „санацыі“.

Гэтак прадстаўляецца ў агульных рысах палітычнае жыцьцё Польшчы. Трэба тут адзначыць, што ніводная з гэтых груп ад лявіцы да правіцы, ня мае праграмы, якая-б нам, беларусам, спагадала і давала ўсе належныя правы. Аб гэтым беларусы павінны ведаць.

У гэтым аглядзе не падалі мы ўсіх партыяў і ўсіх газэт, а падалі толькі галоўныя. Аднак на падставе гэтага кожны чытач можа зар'ентавацца ў польскім палітычным жыцьці. Што датыча сяньняшняга польскага ўраду, дык ён фактычна залежыць не ад якойнебудзь санацыйнай групы, а проста ад Прэзыдэнта і вайсковых дзейнікаў з марш. Рыдз-Сьміглым на чале, якія маюць дэцыдуючы ўплыў на палітыку Польшчы.

В. Г.

БЕЛАРУСЫ, калі хочаце ўсебакова пазнаць беларускую і сусьветную палітыку, выпісвайце „Беларускі Фронт“! Прысылайце складкі і ахвяры! Пашырайце газэту пасярод сваіх знаёмых!

На міжнародным грунце.

(Агляд міжнароднай палітыкі за месяц студзень).

Каля Гішпаніі.

Палітыкі цяпер ня так зварочваюць увагу на тое, што робіцца ў самай Гішпаніі, як на тое, што робіцца каля Гішпаніі. Бо ў Гішпаніі ад пару месяцаў адбываюцца большыя або меншыя бітвы, якія ня маюць дэцыдуючага значэньня. У апошнім часе ўвагу вайсковых кругоў зьвярнула толькі акцыя ген. Франко на паўднёвы горад Малягу, які знаходзіцца ў руках „людовага“фронту, але гэта акцыя не прынясла пакуль што большых рэзультатаў і, відаць, была толькі манэўрам, каб скрыць сапраўдныя пляны. Наагул заўважваецца вялікая падгатоўка з аднаго і другога боку да вяснавой кампаніі, якая мае здэцыдаваць аб аканчальнай перамозе „чырвоных“ ці „белых“.

Калі ў Гішпаніі сякая такая цішыня, то каля Гішпаніі падзеі разьвіваюцца і эўрапэйская дыплямацыя ня сьпіць. Яшчэ ў першых днях студня пяруном праняслася па Эўропе вестка, што ням. войска высадзілася ў гішп. Марокку, на другі бок Міжземнага мора. На гэтую вестку франц. прэса падняла вялікі гвалт, грозячы вайной, за ею англійская і іншая — і ў рэзультаце Эўропа стала перад пагрозай вайны. Але Гітлер заявіў, што ням. войска ў Марокко няма і што Нямеччына ня мае ані ў Гішпаніі ані ў Марокко ніякіх тэрыторыяльных прэтэнсіяў, апроч толькі гаспадарчых... А ген. Франко з свайго боку зьвярнуўся да франц. і англійскага ўрадаў з прапазыцыяй выслаць у Марокко сваіх афіцэраў, каб яны на месцы дасьледавалі ўсю справу. Афіцэры паехалі і нідзе не знайшлі ў Марокко ням. войска... Тады пачалі шукаць, хто пусьціў такую вестку, але дагэтуль не маглі знайсьці. З усяго відаць што пусьціла яе франц. прэса, для якой было рэчай карыснай напужаць сьвет ням. небясьпекай.

Адносна гэтай небясьпекі дык цяпер для ўсіх ясна, што Ням. у сучаснасьці і ў бліжэйшай будунын ваяваць ня можа з тэй простай прычыны, што яшчэ не гатова. Дый урэшце палітычнае палажэньне не такое, каб Ням. магла пазволіць сабе на ваенную рызыку. Калі-б Ням. захацела ўзяць Марокко, то проціў яе выступілі-б ня толькі Францыя і Англія (не кажучы ўжо аб Саветах), але нават яе саюзьніца Італія, бо для яе панаваньне і контроля Ням. на Міжземным моры таксама недапушчальна, як для Францыі і Англіі... Цяпер справа Марокка ўжо высьнена і зьліквідавана;трэба прызнаць, яна кінула шмат сьвятла на паліт. адносіны ў Эўропе.

Затое жыцьцёвай справай ёсьць справа неінтэрвэнцыі ў Гішпаніі. Паводле газэтных вестак (неправераных) у Гішпаніі знаходзіцца каля 40 тысяч чужаземцаў па старане „людовага“ фронту і каля 32 тысяч — па старане паўстанцаў, з якіх 20 тыс. італьянцаў і 12 тыс. немцаў (вестка аб прыбыцьці 3 тыс. японцаў не пацьвярдзілася — мусіць гэтым задалёка плыць у Гішпанію). Вось-жа каб спыніць бязустанны наплыў ахвотнікаў у Гішпанію, Англія выступіла да заінтэрасаваных дзяржаў з прапазыцыяй забараніць „ахвотнікам“ выяжджаць у Гішпанію, а так-жа высылаць усякую помач аднэй або другой старане... Усе дзяржавы, апроч Саветаў, далі згоду на непасыланьне помачы ў чалавечым і іншым матэр'яле, але паўстала квэстыя, што зрабіць з тымі, што ўжо ваююць у Гішпаніі? Ці-ж іх так-жа адклікаць? Але тады што было-б з абодвымі ваюючымі праціўнікамі ў Гішпаніі і ці гэта наагул магчыма? Урад „людовага“ фронту, што прабывае ў Валенцыі, разьвязаў гэтую труднасьць такім парадкам, што пастанавіў даць гішпанскае грамадзянства ўсім ахвотнікам, якія змагаюцца па яго старане... Тое самае мае зрабіць і ўрад ген. Франко. Значыць, справа неінтэрвэнцыі стала на мёртвым пункце. Нам здаецца, што гэтая справа ніколі ня стане на „жывым“ пункце, бо некаторыя дзяржавы ўжо задалёка зайшлі, каб варочацца назад— яны толькі будуць помач дасылаць цішэй... Як ведама, Ням. і Італія прызналі ўрад ген. Франко і пакідаць яго цяпер бяз помачы няма як, бо гэта нарушыла-б прэстіж абодвых дзяржаў.Гэтыя дзьве дзяржавы цяпер ня могуць дапусьціць, каб паўстанцы былі пабіты. Аднак трэба сьцьвердзіць, што як немцаў так і італійцаў на фронце мала, яны знаходзяцца ў тылох арміі. Магчыма, што і яны гатовяцца да веснавой кампаніі...

Зьвярнула ўвагу ў апошнім часе візыта англійскай эскадры ў Валенцыі, дзе былі сардэчныя прыняцьці. Гэта сьведчыць, што Англія гуляе на два фронты, раз спагадае паўстанцам (праз сваю саюзьніцу Партугалію), а раз — „людоваму“ фронту, сама беспасрэдна, або праз Францыю...З усяго відаць, што для Англіі найкарысьней было-б падзяліць Гішпанію на 2 часьці... І такі праект ужо існуе.

Нямецкія ўваружэньні і палітыка.

Ня гледзячы на вельмі цяжкое гаспадарчае палажэньне Нямеччыны, яна ўваружаецца ўсімі сіламі. На франц. граніцы праводзіць моцныя ўкрапленьні на ўзор францускай лініі Мажыно, а ў студні г. г. пачала будаваць такія-ж украпленьні на польскай граніцы, на лініі Пазнань — Бэрлін. Над тымі мясцамі, дзе будуюцца ўкрапленьні, забаронена нават пералятаць аэрапляна! Відаць, Ням. некага баіцца і ад усходу... Але каго, Польшчы ці Саветаў?

Польшч, ня гледзячы на тое, што атрымала пазыку ад Францыі, ня зрывае добрых адносін і з Нямеччынай. Мін. Бэк, едучы ў Жэнэву, заяжджаўся ў Бэрлін, дзе вёў перагаворы, а Гітлер у апошняй сваей прамове залічыўПольшч да сваіх саюзьніц і ўдзяліў ёй некалькі цёплых сказаў...

Апошнім часам разышліся чуткі аб магчымых перагаворах Ням. з Францыяй і нават аб асабістым спатканьні Гітлера з Блюмам! Памінаючы ўжо самую сэнсацыю гутаркі чыстакроўнага арыйца, якім ёсьць Гітлер, з чыстакроўным жыдам, якім ёсьць Блюм, трэба зьвярнуць увагу на аграмадную важнасьць такой гутаркі. Праз яе Гітлер давёў бы да разьдзяленьня Францыі ад Саветаў, што ёсьць галоўнай мэтай цяперашняй ням. палітыкі. Але гэта яшчэ песьня далёкай будучыні... Прыглядаючыся да сяньняшняй польскай палітыкі, якая не дапускае да паўстаньваньня ў Эўропе варожых ідэолёгічных блёкаў, мы ставім пытаньне, ці часам Польшч не зьяўляецца пасярэдніцай праз мін. Бэка паміж Францыяй і Нямеччынай? Калі так, дык гэта была-б сапраўды вялікая палітычная ігра. Тады для нас сталі-б зразумелы бязупынныя напасьці савецкай прэсы на Польшч.

Вялікая дыплёматычная ігра.

Паміж Лёндынам і Парыжам— з аднаго боку, а Бэрлінам і Рымам — з другога, ідзе цяпер вялікая дыпляматычная ігра аб новы парадак у Эўропе. Да гэтага новага парадку мае прыйсьці праз згоду паміж Бэрлінам і Парыжам, Над гэтай згодай працуюць: Рым. які навязаў зносіны з Лёндынам і Варшава, якая навязала зносіны з Парыжам... Пункты згоды выпрацоўваюцца пакульшто ў публічных прамовах. І так: прамаўляў двойчы Гітлер, па разу Мусоліні, Блюм, Дэльбо (франц. міністар загр. спраў) і Ідэн (англ. мін. загр. спраў). З іх прамоў відаць, што разыходжаньні вялікія, але разам з гэтым у ўсіх прамоўцаў выявілася ахвота весьці перагаворы. Блюм абяцаўся нават даць Нямеччыне гаспадарчую помач, калі яна адкажацца ад далейшага ўваружэньня... Гітлер у апошняй сваей прамове (30. І.) даў зразумець, што Ням. не адкажацца ад свайго пляну ўваружэньня за ніякую цану (нават за гаспадарчую помач); ня ўступіць ад жаданьня калёніяў і ня згодзіцца на супрацоўніцтва ў Лізе Народаў, пакуль там будуць Саветы. У прамове Гітлера ня было ваенных нотак, ня было рожніцы паміж бясьпечнасьцяй на Захадзе і на Усходзе (Ням. заўсёды гадзілася на мір на Захадзе, з тым, каб ёй далі свабоду на Усходзе), але гаворыцца аб міры на аснове роўнапраўнасьці ўсіх народаў. Гітлер да саюзьнікаў Ням. залічыў Італію і Польшч... З усяго відаць, што гасп. і паліт. труднасьці прымушаюць і Гітлера ісьці на ўступкі.

Дык у Эўропе ідзе вялікая дыпляматычная ігра. Хто ў ёй выграе, а хто праіграе — пакажа будучыня. Але здаецца, што на ўсёй гэтай ігры праіграюць Саветы, якіх ужо цяпер вылучаюць з перагавораў, а ў будучыне, калі ўсё пойдзе па ням. лініі, маюць вылучыць зусім з палітычнага канцэрту. Саветы гэта чуюць і магчыма дзеля гэтага так нэрвова пачалі выгубляць старых бальшавікоў, закідаючы ім зносіны з ням. паліт. паліцыяй (Гестапо). А можа ў гэтым і ёсьць нешта? Можа некаторыя трацкісты сапраўды далучыліся да гэтай ігры? Можа якраз ёсьць праект падзелу Расеі і накармленьня яе тэрыторыяй усіх, хто жадае калёніяў?

Нямецкая прэса цяпер піша, што Нямеччына ня хоча ставіць ніякага аграніченьня ў самаазначэньні расейскага народу, а толькі супраціўляецца палітыцы маскоўскіх уладаў, якія свае паняцьці аб сусьветным шчасьці хочуць накінуць іншым народам нават цаной сваей і чужой крыві...

Польшч і Літва.

На віл. грунце ў апошніх тыднях адбываліся падзеі, якія, на наш пагляд, маюць ня толькі мясцовае і вузкое значэньне, але і глыбейшае. Маем на думцы рэвізіі ў літоўскіх арганізацыях, арыштаваньне старшыні Літ. Нац. Камітэту К. Сташыса (якога, праўда, зараз выпусьцілі), закрыцьцё Літ. гімназіі ў Сьвянцянах, а такжа масавае закрываньне літ. арганізацыяў на правінцыі. Аб тым, што гэтыя факты маюць глыбейшае значэньне, сьведчыць адказ мін. Бэка на інтэрпэляцыю пасла сойму Вельгорскага. У сваім адказе мін. Бэк кажа, што ўсе стараньні польскай дыпляматыі навязаць зносіны з Літвою былі дарэмны і траціцца надзея на паразумленьне з прычыны няўступчывасьці Літвы. Дзеля гэтага польскі ўрад бярэ назад той давер, які меў да літоўскай мірнай палітыкі і будзе пастунаць адносна Літвы так, як Літва адносна Польшчы. Гэта аднак не дае права Літве—кажа далей мін. Бэк— тасаваць брутальныя мэтады адносна палякоў у Літве. Пры ўсім гэтым Польшч гатова абапёрці свае адносіны да Літвы на асновах нармальнага суседзкага сужыцьця...

Гэтыя словы мін. Бэка выглядаюць на прапазыцыю беспасрэдных перагавораў з Літвою. Мы ўжо ў прошлым нумары пісалі, што Польшч, будуючы бар'ер паміж Ням. і Саветамі, ня можа памінуць Літвы. Толькі адна бяда— Літва не зракаецца Вільні, якая знаходзіцца пад уладай Польшчы. На гэтым пункце абрываюцца ўсе перагаворы. Словы мін. Бэка аб польска-літоўскім споры вельмі характэрны.

Зьмена ўраду ў Японіі.

Далёкая Японія, як і кожная дзяржава, перажывае нутраны крызыс, які вырашае аб далейшым кірунку яе палітыкі. Унутры дзяржавы ідзе змаганьне паміж двама кірункамі: гаспадарчым і вайсковым. Да першага кірунку належаць парлямантарныя і гаспадарча - фінансавыя кругі, а да другога — павадыры арміі. Змаганьне паміж гэтымі кірункамі адбываецца ўжо здаўных і канчалася часам крывава. Маладыя афіцэры японскай арміі ўжо некалькі разоў нападалі на свой урад і забівалі тых міністраў, якія не хацелі ісьці па лініі вайсковых кругоў. Апошні такі напад быў 26.II.1936 г., калі згінулі ад куляў маладых афіцэраў: мін. фінансаў Такавашы, адмірал Саіто, а сам прэм'ер ураду, Окада, толькі прыпадкам унікнуў сьмерці... Пасьля гэтага быў назначаны на прэм'ера Гірота, які сфармаваў кампрамісовы ўрад. Гэты ўрад зварочваў ўвагу на палепшаньне цяжкога гаспадарчага палажэньня краю і стараўся спаўняць жаданьні вайсковых кругоў. Пад націскам гэтых кругоў, урад Гіроты заключыў з Нямеччынай ведамы антыкамуністычны саюз, мэтай якога ёсьць змаганьне з Камінтэрнам і камуністычнай агітацыяй. Да гэтага саюзу былі запрошаны Гіротай усе дзяржавы, нават Саветы (якія заўсёды цьвярдзяць, што Савецкі Саюз — гэта адно, а Камінтэрн — гэта другое), але афіцыяльна да гэтага саюзу пакуль што яшчэ ніхто не прыступіў. Вось-жа з прычыны заключэньня гэтага саюзу з Ням. у японскім парляманце пачаліся напасьці на ўрад Гіроты, прычым не абышлося бяз прытычак пад адрасам вайсковых кругоў... Міністар вайск. спраў Тэраўчы, заявіў, што такія прытычкі ёсьць абразай арміі і падаўся ў адстаўку. За ім пайшоў увесь урад. Тады на прэм'ера быў вызначаны ген. Угакі, які меў давесьці да згоды паміж войскам і парляманам, але яго войска збайкатавала і ня вызначыла міністра вайск. спраў. У рэзультаце ген. Угакі ня толькі адказаўся фармаваць урад, але зрокся генэральства і ўсіх вайсковых годнасьцяў... Пасьля гэтага быў вызначаны на прэм'ера ген. Гаяшы, які мае поўны давер у вайсковых кругоў і якому удалося сфармаваць урад па думцы гэтых кругоў. З гэтага відаць, што ў Японіі дайшлі да ўлады прадстаўнікі арміі (так як і ў многіх іншых дзяржавах) і павядуць японскую палітыку болей радыкальна.

Ліквідуюць палянафільства.

Па Вільні ходзяць чуткі, што кіраўнічыя урадавыя кругі ліквідуюць беларускае палянафільства, якое існавала пад фірмай Р. Астроўскага. І так—ужо зьліквідаваны «Родны Край», а на яго месца маюць выдаваць для беларусаў нейкую польскую газэту; ліквідуюць ТБА, а пад пагрозай ліквідацыі знаходзіцца быццам Бел. Дабрадзейнае Т-ва. Беларускую бурсу пры бел. гімназіі пераіменавалі на бурсу «Ziem Północno-Wschodnich», як аб гэтым сьведчыць новая пры бурсе вывеска...

Рэдакцыйная калегія:

інж. Л. Дубейкаўскі,
мгр. В. Гадлеўскі,
мгр. М. Шкелёнак,
студ. В. Папуцэвіч.

Наступны нумар „БЕЛАРУСКАГА ФРОНТУ“ выйдзе 5-га сакавіка.

Рэдактар-Выдавец: В. ПАПУЦЭВІЧ. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22. Тэл. 21-14.